

Boží slovo tehdy a zde, tam a nyní

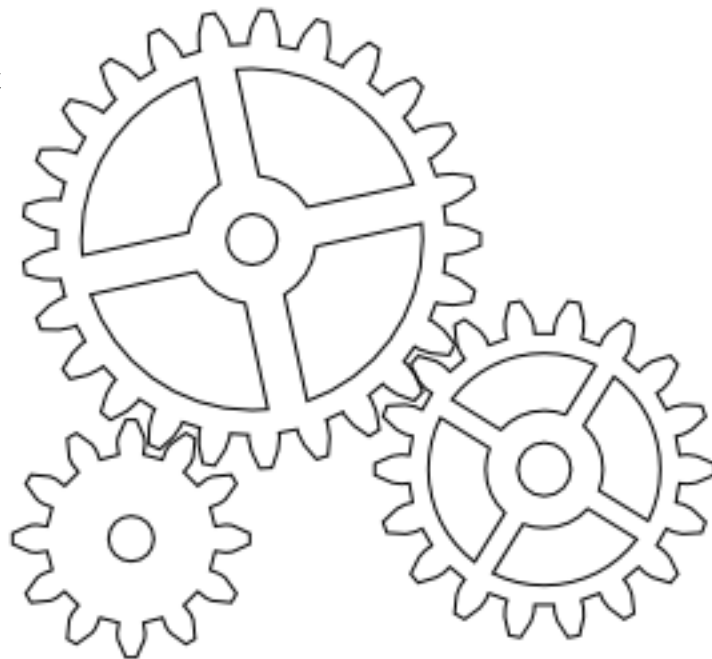
Teologie | 12.3.2013 @ 11.42

Jelikož jeho téměř jediným úkolem je odkrýt mysl pisatele, kterého se rozhodl vykládat, pak svádí na scestí či přinejmenším zavádí své čtenáře do té míry, do jaké je odvádí od záměru původního autora.

— Jan Kalvín v Komentáři k Římanům, s. 12.

Gramaticko-historickou metodu výkladu Bible popíši jako mechanismus, jehož účelem je dobrat se původně zamýšleného významu inspirovaného biblického textu. Nepatřičné okultní sedimenty vykladačových pocitů, jeho pozadí, jeho vyznání, zkušenost a porozumění, nejsou v g-h metodě obsazeny do žádné role. G-h metoda je de facto metodou břitvy.

Nezbytnost výkladu se zakládá na vědomí ohromné historické a kulturní propasti mezi dnešním a původním čtenářem. Pro původní význam je proto třeba nejprve vykročit k původním okolnostem a potom se s ním navrátit zpět. Oba kroky spolu tvoří dvoufázový mechanismus.

1. Exegeze (řec. ἐξηγεῖσθαι, tj. vyvádět ven) pátrá po tom, co bylo souhlasně rozuměno mezi autorem a jeho posluchači. Zjišťuje, co bylo míněno tehdy a tam. Východisko i závěr exegeze jsou nasnadě: **každé místo v Písmu má pouze jeden jediný původní význam.**

Význam, kterému tehdy a tam rozuměli autor i původní čtenář, musíme slyšet tady a teď. Naopak to neplatí; autor textu se podle toho, co chceme slyšet, zařídit nemůže. Pokud se však přece pokusíme tehdy a tam rozumět s ohledem na to, co je zde a nyní, pak vložíme do Biblického textu význam, který původní autor nezamýšlel a dopustíme se tak přesného opaku exegeze, čili eisegeze (tj. vkládání dovnitř). Napětí mezi exegezí a eisegezí je napětí mezi objektivním a subjektivním, mezi pravdou a náladou.

2. Hermeneutika (řec. ἑρμηνεύειν, tj. vysvětlovat, vykládat) vždy navazuje na exegezi a nikdy ji nepředchází. Jejím úkolem je zaslechnout původní význam tak, aby byl relevantní pro současného čtenáře. Text ovšem **nemůže znamenat něco, co nikdy neznamenal.** Pouze původní záměr autora je posvátný a inspirovaný. Dogmatika, tradice, církev a mimobiblická autorita jsou až na druhém místě.

Správná funkce g-h metody je při naslouchání Božímu slovu klíčová. Neposkytne nám sice

žádný bič, prosvětlí ale vztah křesťanstva a Bible:

- Odhalí učení, která se na Písmu neprávem zakládají nebo nezakládají. Křty za mrtvé, zákaz požívání masa či šiboletizace křtu v Duchu svatém neprojdou mechanismem exegeze a hermeneutiky jako učení, která lze podepřít autoritou Bible.
- Rozliší praxi tradiční od praxe biblické. Umývání nohou či zákaz učitelek a vůdkyň jsou stejně mimobiblické jako tradiční praxe Večeře Páně, organizační uspořádání církve, praxe vůdcovství, praxe uctívání či praxe chval v sto a jednom procentu křesťanských společenství hlavních světových proudů. Rozlišení tradičního a biblického není důvodem k panice. Je to vodítkem k tomu, na čem záleží.
- Zpříjemní řadu nepříjemných pasáží. Exegetické postřehy nám poskytnou zcela jiný obraz „krutého“ Hospodina Izraele, který v knize Jozue drtí emorejskou civilizaci. Odhalení funkce poezie nás přivede k plnému užtku čtení pasáže o nemluvnátkách tříštěných o skálu. Porozumění žánrové povaze knihy Zjevení zabrání některým špatným nápadům, například dopočítávání data konce světa nebo identifikace geopolitických mocností s „šelmami“.
- Zjistí, čemu zde a nyní objektivně nelze rozumět. Prosvětlení objektivní nemožnosti dobrat se definitivní odpovědi je téměř stejně radostné, jako skutečně se jí dobrat. Spor o povahu Boží svrchovanosti v otázkách spásy bude v tomto věku těžko vyřešen. Vědomí exegetické neprůhlednosti pasáží, které se v těchto soteriologických válkách používají k dokazování a vyvracení, však uživatelům g-h metody znemožní vynášet závěry. Vykladač se octne v jakémsi nerozhodnu, kdy musí zburcovat své svědomí k radikální kritické reflexi všeho mimo Bibli řečeného a umenšit tak svou touhu vládnout nad pojmy, které ovlivní svědomí posluchačů a čtenářů. Jeho závěr pak, ať bude jakýkoli, musí doznat, že této věci nelze skutečně rozumět.

Zdroje a doporučení

FEE, Gordon D a Douglas K STUART. *Jak číst Bibli s porozuměním*. 3. vyd. Překlad Alena Koželuhová. Praha: Návrat domů, c2012, 239 s. ISBN 978–80–7255–270–2.

<http://selah.diet/teologie/bozi-slovo-tehdy-a-zde-tam-a-nyni/>